

Piteå kommun

Program för kommersiell service i gles- och landsbygd

Dokumentnamn	Dokumenttyp	Senast reviderad	Beslutsinstans
Program för kommersiell service i gles- och landsbygd	Program	2025-03-17 §78	Kommunfullmäktige
Dokumentansvarig/processägare	Version	Diarienummer	Giltig till
Samhällsbyggnad	3	25KS66	2029-06-30
Dokumentinformation	Komplement till Fördjupad översiktsplan Landsbygdscentra		
Dokumentet gäller för	Tjänstepersoner som arbetar med service kopplat till gles- och landsbygd i Piteå kommun		

Sammanfattning

Kommunen har ett ansvar för kommuninvånarnas varuförsörjning, med den övergripande målsättningen att trygga en god dagligvaru- och drivmedelsförsörjning. Detaljhandeln i kommunen genomgår förändringar när tätortshandeln konkurrerar om landsbygdshandelns kundunderlag, förändringar i handelsstrukturen har även effekter som påverkar den kommunala verksamheten.

För att butiker och lanthandlare ska komma i fråga för statligt, och i viss mån även kommunalt, ekonomiskt stöd måste kommunen ha planerat varuförsörjningen på ett sådant sätt att behovet av stöd kan bedömas.

För att kommunen ska kunna påverka utvecklingen i en riktning som invånarna önskar är det viktigt att den har en beredskap inför förändringar som sker. År 2018 antog Kommunfullmäktige fem fördjupade översiktsplaner för landsbygdscentra. De fem landsbygdscentra fungerar som serviceorter till omkringliggande byar. I den beskrivs vilken service som idag finns och vilken service som vi önskar kvarstå.

Kommunen har i och med de fördjupade översiktsplanerna breddat varuförsörjningsplanen och integrerat den kommersiella servicen med annan grundservice, exempelvis skolor och vårdinrättningar. I ett framtids- och utvecklingsperspektiv är tillgång till offentlig service ofta lika betydelsefullt som dagligvarubutikens existens och fortlevnad.

Förutom de fem utpekade landsbygdscentra finns ytterligare orter som har betydelse för kommunens service. Långträsk, Lillpite, Sikfors och Sjulsmark är utpekade byar som har en service som är av betydande grad för Piteå kommuns varuförsörjning. I dessa byar finns affär, drivmedelsanläggningar samt annan kommersiell service.

Plan för kommersiell service för Piteå kommuns gles- och landsbygd kommun ses som ett komplement till Fördjupade Översiktsplaner Landsbygdscentra.

Innehåll

Sammanfattning	1
Inledning	3
Uppdrag och syfte	3
Avgränsning	4
Regionalt serviceprogram Norrbotten	4
Rimlig servicenivå på Piteås landsbygd	5
Landsbygdscentra	5
Övriga orter	5
Övriga handlingar	6

Inledning

Uppdrag och syfte

I stora delar av den svenska landsbygden pågår idag en utglesning av den offentliga och den kommersiella servicen. För att människor ska ha förutsättningar att fortsätta bo och verka på landsbygden är det viktigt med tillgång till en godtagbar servicenivå.

En tillgång till basala servicemöjligheter i den absoluta närheten är ett grundläggande behov för de flesta människor. För att företag ska vilja etablera sig och för att människor ska vilja bosätta sig är en tillgänglighet till kommersiell och offentlig service en nödvändighet. För att få ett robust och säkert bredband krävs fortsatt bredbandsutbyggnad och förbättrad mobiltäckning då delar av kommunen idag har brister inom detta område.

En plan för kommersiell service fungerar som ett verktyg för Piteå kommun i den långsiktiga och strategiska planeringen av kommersiell serviceutveckling på landsbygden, likväl som ett verktyg att öka handlingsberedskapen i servicefrågor. På så vis kan serviceplanen vara handledande i olika stödsatser samt skapa ökad kunskap internt och externt kring service som en del i arbetet med hållbar näringslivs- och landsbygdsutveckling.

En plan för kommersiell service ger dessutom tydliga förutsättningar för att stödberättigande myndigheter ska kunna ta beslut och prioritera kring ekonomiska stöd till lanthandlare och/eller annan kommersiell service på landsbygden i Piteå. Dessa myndigheter kan exempelvis vara Länsstyrelsen i Norrbotten eller Region Norrbotten.

Piteå kommuns Serviceplan strävar efter att ge en helhetsbild av vilken kommersiell service som finns tillgänglig på landsbygden i Piteå idag, vilken servicenivå som bör uppfattas som rimlig och hur den nivån kan upprätthållas och/eller utvecklas. Ambitionen är att Serviceplanen ska vara ett levande dokument som utgör ett komplement till kommunens översiktsplan och fördjupade översiktsplaner för Landsbygdscentra.

De konkreta och övergripande målsättningarna med framtagandet av serviceplanen är:

- att stärka utvecklingen av dagligvarubutiker och annan kommersiell service på Piteås landsbygd
- att Länsstyrelsen och andra stödberättigande myndigheter har fullgott underlag för beviljande av stöd inom kommersiell service för landsbygden i Piteå
- att kunskapen om betydelsen av kommersiell service på landsbygden i Piteå höjs och stärks, internt så väl som externt.

Avgränsning

Verksamheter som är ålagda kommunen via lagstiftning ingår inte i detta dokument. Detta innebär att Serviceplanen främst behandlar alla former av kommersiell service, men utbudet av både offentlig och ideell service, samt till viss del även service inom besöksnäring, har en indirekt verkan på planen. Olika former av service verkar ofta stärkande med flera gemensamma beröringspunkter. En utveckling av besöksnäringen på en plats är till exempel kopplat till utvecklingen av servicefunktioner på samma plats. På samma sätt berör den offentliga servicen den kommersiella, genom att en väl fungerande offentlig service ökar platsers attraktivitet för såväl boende som företagare och entreprenörer.

Regionalt serviceprogram Norrbotten

Det finns en stark koppling mellan den kommunala serviceplanen och den regionala. Det regionala serviceprogrammet (RSP) har som mål att alla i Norrbotten ska ha tillgång till kommersiell och offentlig service inom rimliga avstånd för att möjliggöra tillväxt i glesbygd och öka attraktiviteten för länet. Programmet är skapat bland annat genom samverkan mellan länets kommuner i uppdrag av regeringen. Handlingen användas som en vägledning för alla som arbetar med service kopplat till glesbygd. Det nu gällande programmet sträcker sig mellan 2023 och 2030 och ska bland annat bidra till aktiviteter inom följande områden:

- ökad samordning av serviceslag inom offentlig och kommersiell service
- tillgänglighet till drivmedel och dagligvaror
- tillgång till grundläggande betaltjänster
- ökad digitalisering av tjänster
- satsningar på nya tekniska, innovativa lösningar för transport- och logistiklösningar.

Arbetet inom det regionala serviceprogrammet ska resultera i en väl fungerande samverkan kring dessa frågor mellan de regionala, kommunala, och lokala nivåerna. Inom ramen för programmet ansvarar Region Norrbotten för att sprida kunskap till länets fjorton kommuner och ta in erfarenheter från dessa samt ge stöd till regionala, kommunala och lokala aktörer i länet som ska leda till bättre servicelösningar för invånare i hela länet. Genom detta kan vi ta tillvara på länets unika förutsättningar och resurser, vilket ska resultera i nya hållbara affärsidéer, företag och ökad medborgarnytta även perifert i vårt stora län.

Rimlig servicenivå på Piteås landsbygd

Piteå kommun har 42 300 invånare (2023) varav drygt hälften bor i Piteå tätort. Resterande bor i kommunens landsbygd eller glesbygd.

En rimlig nivå för kommersiell service för Piteå kommun är ett avstånd på mindre än 20 minuter till närmaste:

- Dagligvaruhandel; De butiker som idag finns på landsbygden bedöms vara viktiga för kommunen och befolkningen för att kunna ge en rimlig service. Butikerna i byarna har även funktion som samlingspunkt genom ombudskap för systembolags-, post- och apoteksärenden, fiskekort etc.
- Ombud för annan service; Dagligvarubutiken agerar många gånger som ombud för posttjänster, ATG, Svenska spel samt apoteks- och systembolagsvaror.
- Drivmedelsstation och Elbilsladdstolpe; Förutom traditionellt drivmedel bör strategiska punkter för elbilsladdare utpekade.
- Grundläggande betaltjänster; Grundläggande betaltjänster handlar om att alla personer ska kunna betala räkningar och ta ut kontanter oavsett var i landet man bor. Företag, föreningar och andra organisationer ska kunna sätta in sina dagskassor på bankkonton.

Kommunen ska arbeta för att kollektivtrafik till gles- och landsbygd är fungerande, främst för skol- och arbetspendling.

En snabb och säker kommunikation över internet är en förutsättning för många företagande, samt för studier på distans. Det underlättar även ett användande av elektroniska tjänster och samhällsservice. I enlighet med Piteå kommuns bredbandsstrategi ska alla hushåll och företag i kommunen senast år 2025 ha tillgång till bredband varav 98 % av alla hushåll och företag ska ha tillgång till 1 Gbit/s.

Landsbygdscentra

Samtliga fem orter som är utpekade Landsbygdscentra i Piteå är att betrakta som särskilt strategiskt viktiga för kommunens varuförsörjning. Denna betydelse återspeglas på tre olika nivåer: i lokalsamhället, de omkringliggande byarna samt Piteås landsbygd i stort. Dessa orter erbjuder olika former av både kommersiell, offentlig och ideell service och utgör därmed landsbygdscentra.

Förutsättningarna för kommersiell service i de utpekade orterna skiljer sig åt, både vad gäller avstånd, befolkningstäthet, upptagningsområde, utbud av övrig service men också leverantörer och branschorganisationer.

Övriga orter

Utöver kommunens fem landsbygdscentra finns ytterligare orter med betydande service. Dessa byar ligger strategiskt bra till för att serva de omkringliggande byarna. Piteå kommuns ställningstagande är att jobba för att denna service ska finnas kvar och att de ska kunna utvecklas med bland annat elbilsladdstolpar. Byar med idag betydande service är Långträsk, Lillpite, Sikfors och Sjulsmark.

Övriga handlingar

Piteå kommuns gällande översiktsplan antogs av Kommunfullmäktige 19 december 2016. Översiktsplan 2030 beskriver önskvärd utveckling inom hela kommunen – stad, landsbygd och skärgård. Planens utgångspunkt är att det ska finnas levande och modern landsbygd samt en attraktiv stadskärna.

Som komplement till översiktsplan 2030 har Piteå kommun beslutat om fem fördjupade översiktsplaner (FÖP). FÖP Landsbygdscentra antogs av Kommunfullmäktige december 2018. De fördjupade översiktsplanerna ska vara vägledande för användningen av mark och vatten och stödja utvecklingen av orterna. Målen med fördjupade översiktsplaner innebär bebyggelseutveckling och främjande av företagsamhet på landsbygden samt att kommunens satsningar riktas mot att uppnå stärkt underlag för service i de fem landsbygdscentra.

Antagen av Kommunfullmäktige 1982-03-22
Reviderad av Kommunfullmäktige 2022-03-28 § 50
Reviderad av Kommunfullmäktige 2025-03-17 § 78